GENERALINIO ADVOKATO
NILS WAHL IŠVADA,
pateikta 2018 m. rugsėjo 11 d.[1]

Byla C-378/17

The Minister for Justice and Equality,
The Commissioner of An Garda Síochána
prieš
The Workplace Relations Commission,
dalyvaujant:
Ronald Boyle,
Brian Fitzpatrick,
Gerard Cotter

(*Supreme Court* (Aukščiausiasis Teismas, Airija) prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Taisyklė, pagal kurią jurisdikcija konkrečiose bylose padalijama dviem institucijoms, atsižvelgiant į pateikto skundo pobūdį – Skundai dėl diskriminacijos užimtumo srityje – Pagal įstatymus įsteigtos įstaigos ribota jurisdikcija – Jurisdikcijos nagrinėti bylas, kuriose reikia netaikyti ES teisei prieštaraujančių nacionalinės teisės aktų, nebuvimas – ES teisės viršenybė – Visiškas veiksmingumas – Valstybių narių procesinė autonomija – Lygiavertiškumas ir veiksmingumas“

1. Kur yra valstybių narių procesinės autonomijos ribos? Arba, konkrečiai, kiek ES teisės viršenybės principas apriboja valstybių narių galimybę taikyti (konstitucines) normas dėl jurisdikcijos suteikimo konkrečioje teisės srityje? Iš esmės tokį klausimą Teisingumo Teismui šioje byloje pateikė Airijos *Supreme Court* (Aukščiausiasis Teismas).

2. Konkrečiau kalbant, reikia išsiaiškinti, ar su ES teisės viršenybės principu suderinama taisyklė, kuria remiantis jurisdikcija konkrečiose bylose padalijama *High Court* (Aukštasis teismas) ir pagal įstatymus įsteigtai įstaigai – *Workplace Relations Commission* (Darbo santykių komisija, toliau – WRC).

3. Kuri institucija kompetentinga nagrinėti bylą, priklauso nuo pateikto skundo pobūdžio. Nors WRC paprastai turi jurisdikciją nagrinėti skundus dėl lygybės užimtumo srityje, pateiktus remiantis Direktyva 2000/78/EB[2] ir šią direktyvą perkeliančiais nacionalinės teisės aktais, ši institucija neturi jurisdikcijos nagrinėti tų bylų, kuriose tam, kad skundas būtų patenkintas, reikia netaikyti nacionalinės (pirminės ar antrinės) teisės aktų nuostatų. Remiantis šia taisykle, WRC neturi jurisdikcijos nagrinėti, ar nacionalinės teisės nuostata pažeidžia ES teisės aktus dėl lygybės užimtumo srityje. Kompetentinga institucija, į kurią reikia kreiptis siekiant žalos atlyginimo dėl diskriminacijos, kai byloje turi būti priimtas sprendimas netaikyti nacionalinės teisės aktų, yra *High Court*.

1 Originalo kalba: anglų.

2 2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyva, nustatanti vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus (OL L 303, 2000, p. 16; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 4 t., p. 79).

4. Svarstant šioje byloje Teisingumo Teismui pateiktą klausimą, būtina išsiaiškinti, kokiu *loginiu pagrindu* remiasi jurisprudencija, kylanti iš kertinio Teisingumo Teismo sprendimo *Simmenthal*[3]. Teisingumo Teismui reikia išnagrinėti, ar, remiantis konstituciniu ES teisės viršenybės principu ir sykiu siekiant visiško ES teisės veiksmingumo, reikalaujama, kad tokia institucija, kaip WRC, turėtų jurisdikciją nagrinėti bylas, kuriose gali prireikti netaikyti nacionalinės teisės aktų, nors yra ir kitokių veiksmų galimybė, kuri, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo vertinimu, atitinka lygiavertiškumo ir veiksmingumo reikalavimus.

I. Teisinis pagrindas

A. Sąjungos teisė

5. Direktyvoje 2000/78 nustatytos taisyklės dėl vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje. Pagal direktyvos 1 straipsnį jos tikslas – kovoti su diskriminacija ir įgyvendinti vienodo požiūrio principą valstybėse narėse.

6. Direktyvos 3 straipsnyje apibrėžta jos taikymo sritis. Jame nurodyta:

„1. Neviršijant Bendrijai suteiktų įgaliojimų, ši direktyva taikoma visiems asmenims tiek valstybiniame, tiek privačiame sektoriuje, įskaitant valstybines įstaigas:

a) įsidarbinant, savarankiškai įsidarbinant ar darbo sąlygoms [imantis savarankiškos ar profesinės veiklos], įskaitant atrankos kriterijus ir priėmimo į darbą sąlygas, visoms veiklos rūšims ir visais profesinės karjeros etapais, įskaitant paaukštinimą;

<…>“

7. Direktyvos 2000/78 II skyriuje reglamentuojamos teisinės gynybos priemonės ir vykdymas. Direktyvos 9 straipsnio 1 dalyje reglamentuojama teisių apsauga. Joje nurodyta:

„Valstybės narės užtikrina, kad šioje direktyvoje numatytoms pareigoms vykdyti visiems asmenims, manantiems, kad jie nukentėjo, kadangi jiems nebuvo taikomas vienodo požiūrio principas, būtų prieinamos teismo ir (arba) administracinės procedūros, įskaitant, kai jos mano, kad yra būtina, taikinimo procedūrą, net pasibaigus tariamai diskriminuojantiems santykiams.“

B. Nacionalinė teisė

1. Konstitucija

8. *Bunreacht na hÉireann* (Airijos Konstitucija, toliau – Konstitucija) 34 straipsnyje nustatyta:

„1. Teisingumą vykdo pagal įstatymą įsteigtų teismų teisėjai, skiriami Konstitucijoje nustatyta tvarka, ir jis vykdomas viešai, išskyrus įstatymų numatytus retus ir ypatingus atvejus.

2. Teismų sistemą sudaro:

i) pirmosios instancijos teismai;

3 1978 m. kovo 9 d. Sprendimas *Simmenthal*, 106/77, EU:C:1978:49.

ii) apeliacinės instancijos teismas;

iii) galutinės instancijos teismas.

3. 1 Vienas iš pirmosios instancijos teismų yra *High Court*, kuriam suteikiama neribota jurisdikcija ir įgaliojimai nagrinėti visas civilines ir baudžiamąsias bylas, taip pat visus teisės ir fakto klausimus.

2 Išskyrus atvejus, kai šiame straipsnyje numatyta kitaip, *High Court* jurisdikcija apima bet kokių įstatymų galiojimo, atsižvelgiant į Konstitucijos nuostatas, klausimus ir tokie klausimai negali būti keliami (pateikiant reikalavimus, argumentus ar pan.) jokiame pagal šį ar bet kokį kitą Konstitucijos straipsnį įsteigtame teisme, išskyrus *High Court*, *Court of Appeal* (Apeliacinis teismas) ar *Supreme Court*.“

9. Konstitucijos 37 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Nė viena Konstitucijos nuostata nepanaikina asmens ar įstaigos teisės įgyvendinti ribotas teisminio pobūdžio funkcijas ir įgaliojimus nebaudžiamosiose bylose, jei toks asmuo ar įstaiga yra įstatymu tinkamai įgalioti vykdyti tokias funkcijas ir įgaliojimus, nepaisant to, kad toks asmuo ar įstaiga nėra pagal Konstituciją paskirtas teisėjas ar įsteigtas teismas.“

2. Taikytini darbo teisės aktai

10. Airijoje diskriminacijos dėl amžiaus draudimas įtvirtintas *Employment Equality Acts* (toliau – Lygybės užimtumo srityje įstatymas)[4].

11. WRC (anksčiau – *Equality Tribunal*, Lygybės teismas) yra teisminio pobūdžio institucija, kurios paskirtis – tirti ir nagrinėti pateiktus skundus dėl diskriminacijos ir priimti dėl jų sprendimus[5]. Pagal atitinkamas Lygybės užimtumo srityje įstatymo nuostatas WRC turi teisę priimti nutartis dėl kompensacijos už neišmokėtą darbo užmokestį; vienodo darbo užmokesčio nustatymo; kompensacijos už diskriminaciją; vienodų sąlygų sudarymo; veiksmų uždraudimo ir nurodymo darbdaviui grąžinti pareiškėją į darbą sumokant kompensaciją ar jos nesumokant.

12. Pagal *Garda Síochána* taisykles[6] asmuo negali būti priimtas į nacionalinės policijos pajėgų pareigūnų parengiamuosius kursus, jei mėnesio, kai nacionaliniame dienraštyje paskelbiamas skelbimas dėl priėmimo į laisvas vietas, pirmą dieną jis nėra bent 18 metų ir yra vyresnis nei 35 metų amžiaus.

II. Faktinės aplinkybės, procesas ir prejudicinis klausimas

13. 2005–2007 m. laikotarpiu Ronald Boyle, Briant Fitzpatrick ir Gerard Cotter (toliau – suinteresuotieji asmenys) pateikė prašymus dėl priėmimo į *An Garda Síochána* (Airijos nacionalinės policijos pajėgos) pareigūnų parengiamuosius kursus. Jų prašymai buvo atmesti, nes *Garda Síochána* taisyklėse buvo nustatyta, kad į kursus priimami ne vyresni nei 35 metų asmenys (toliau – amžiaus apribojimas).

4 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme nagrinėjamoje byloje taikytini teisės aktai yra 1998–2004 m. suvestinės redakcijos Lygybės užimtumo srityje įstatymas ir aktualūs vėlesni jį iš dalies keičiantys teisės aktai.

5 2015 m. priėmus *Workplace Relations Act* (Įstatymas dėl darbo santykių komisijos), atitinkamos *Equality Tribunal* funkcijos buvo perduotos WRC.

6 *The Garda Síochána (Admissions and Appointments) (Amendment) Regulations*, (Atrankos ir priėmimo į tarnybą nacionalinėje policijoje taisyklės su pakeitimais; 2004 (S.I., Nr. 749, 2004).

14. Remdamiesi Lygybės užimtumo srityje įstatymu, suinteresuotieji asmenys apskundė sprendimus atmesti jų prašymus tuometiniam *Equality Tribunal*. Jie tvirtino, kad amžiaus apribojimas prilygo diskriminacijai dėl amžiaus užimtumo srityje.

15. Nepaisant pavadinimo, *Equality Tribunal* yra ne teismas, o pagal įstatymus įsteigta įstaiga. Iki 2015 m. jis turėjo įgaliojimus nagrinėti skundus dėl lygybės užimtumo srityje. Nuo tada *Equality Tribunal* įgaliojimus perėmė WRC.

16. Kaip nurodė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, pagal Konstitucijos 34 straipsnio 3 dalies 2 punktą tik teismai gali nuspręsti netaikyti nacionalinės teisės aktų. Taigi nei *Equality Tribunal*, nei jo teisių perėmėja WRC, kaip pagal įstatymus įsteigtos įstaigos, neturi jurisdikcijos nagrinėti bylų tais atvejais, kai taikant veiksmingą teisinės gynybos priemonę pagal nacionalinę ar ES teisę reikėtų netaikyti nacionalinės teisės aktų.

17. Per *Equality Tribunal* vykusį procesą *Minister for Justice and Equality* (teisingumo ir lygybės ministras, toliau – ministras) iškėlė jurisdikcijos klausimą. Kadangi suinteresuotieji asmenys manė, kad amžiaus apribojimas prieštarauja Direktyvos 2000/78 ir ją į nacionalinę teisę perkeliančio Lygybės užimtumo srityje įstatymo nuostatoms, pateiktais skundais buvo reikalaujama netaikyti nacionalinės teisės akte nustatyto amžiaus apribojimo. Tvirtindamas, kad *Equality Tribunal* neturi jurisdikcijos nuspręsti netaikyti nacionalinės teisės aktų, ministras paprašė *Equality Tribunal* pirmiausia išnagrinėti jurisdikcijos klausimą prieš pradedant nagrinėti bylą iš esmės.

18. *Equality Tribunal* atsisakė tai padaryti. Vis dėlto jis paskyrė teismo posėdį 2008 m. birželio 11 d., jame turėjo būti išnagrinėtas ir jurisdikcijos klausimas, ir esminiai su diskriminacija dėl amžiaus susiję klausimai.

19. *Equality Tribunal* atsisakius pirmiausia išspręsti jurisdikcijos klausimą, ministras kreipėsi į *High Court* dėl teisminės peržiūros.

20. Pirma, ministras paprašė *High Court* uždrausti *Equality Tribunal* toliau tirti suinteresuotųjų asmenų skundus. Antra, jis paprašė *High Court* pripažinti, kad *Equality Tribunal* neturi jurisdikcijos nagrinėti šių skundų.

21. 2009 m. vasario 17 d. *High Court* nusprendė, kad pagal nacionalinę teisę *Equality Tribunal* neturi įgaliojimų pradėti nagrinėti bylą, jei galima numanyti, kad tam prireiks įgaliojimų panaikinti nacionalinės teisės nuostatą, kaip antai amžiaus apribojimą, arba jos netaikyti.

22. *Equality Tribunal* šį sprendimą apskundė *Supreme Court*. Kai bylą pradėjo nagrinėti *Supreme Court*, *Equality Tribunal* jau buvo tapęs WRC.

23. *Supreme Court* sprendimą priėmė 2017 m. birželio 15 d. (toliau – 2017 m. birželio 15 d. sprendimas)[7]. Jis patvirtino *High Court* išvadą, kad WRC neturi jurisdikcijos nuspręsti netaikyti nacionalinės teisės aktų. Vis dėlto *Supreme Court* pridūrė, kad tokios bylos, kurios paprastai patektų į WRC jurisdikciją, bet pagal nacionalinę ar ES teisę WRC jose gali būti įpareigota netaikyti nacionalinės teisės aktų, turi būti nagrinėjamos ne WRC, o *High Court*.

7 Iš tiesų, be 2017 m. birželio 15 d. prašymo priimti prejudicinį sprendimą, šį prašymą pateikęs teismas tą pačią dieną priėmė dar vieną sprendimą (*Minister for Justice, Equality and Law Reform and Others prieš The Workplace Relations Commission*, [2017] IESC 43) dėl WRC jurisdikcijos nacionalinės teisės požiūriu. Tame sprendime prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat nagrinėjo kai kuriuos su ES teise susijusius klausimus. Konkrečiai jis svarstė, ar jurisdikcijos padalijimas WRC ir *High Court* atitiko lygiavertiškumo ir veiksmingumo principus.

24. Kilus abejonių, ar toks jurisdikcijos padalijimas pagal įstatymą įsteigtai įstaigai ir teismui yra suderinamas su ES teise, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šį prejudicinį klausimą:

„Jeigu

a) pagal įstatymus įsteigta nacionalinė įstaiga turi bendrąją jurisdikciją, be kita ko, užtikrinti [ES] teisės aktų vykdymą tam tikroje srityje, ir

b) pagal nacionalinės teisės aktus reikalaujama, kad tokia įstaiga neturėtų jurisdikcijos tam tikrais ribotais atvejais, jeigu taikant veiksmingą teisinės gynybos priemonę pagal nacionalinę ar [ES] teisę reikėtų netaikyti nacionalinės teisės aktų, ir

c) tam tikri nacionaliniai teismai turėtų jurisdikciją priimti tinkamą nutartį netaikyti nacionalinės teisės aktų, kai reikia užtikrinti tam tikros [ES] teisės priemonės laikymąsi, turėtų jurisdikciją nagrinėti bylas, kuriose tokia teisinės gynybos priemonė yra būtina, turėtų jurisdikciją tokiose bylose sudaryti galimybę pasinaudoti bet kokiomis [ES] teisės aktuose nustatytomis teisinės gynybos priemonėmis ir, jeigu teismuose užtikrinta teisinės gynybos priemonė, atsižvelgiant į [Teisingumo Teismo] jurisprudenciją, vertinama kaip atitinkanti lygiavertiškumo ir veiksmingumo principus,

vis dėlto turi būti laikoma, jog pagal įstatymus įsteigta suinteresuotoji įstaiga turi jurisdikciją nagrinėti skundą dėl to, kad nacionalinės teisės aktais pažeidžiami tam tikri [ES] teisės aktai, ir, jeigu tas skundas būtų patenkintas, netaikyti tų teisės aktų, nepaisant to, kad pagal nacionalinę teisę visose bylose, susijusiose su bet kokiu pagrindu teikiamais skundais dėl teisės aktų galiojimo arba su reikalavimu netaikyti teisės aktų, jurisdikcija priklauso pagal Konstituciją įsteigtam teismui, o ne nagrinėjamai įstaigai?“

25. Rašytines pastabas pateikė ministras ir *Commissioner of An Garda Síochána* (Airija), WRC, pirmasis ir trečiasis suinteresuotasis asmuo, Čekijos vyriausybė ir Europos Komisija. Šių šalių, išskyrus Čekijos vyriausybę, argumentai taip pat išklausyti 2018 m. birželio 5 d. vykusiame posėdyje.

III. Analizė

26. Prieš pradėdamas nagrinėti prejudicinį klausimą, pirmiausia norėčiau trumpai panagrinėti Čekijos vyriausybės iškeltą klausimą dėl priimtinumo.

A. Dėl priimtinumo

27. Savo rašytinėse pastabose Čekijos vyriausybė tvirtina, kad prašymas priimti prejudicinį sprendimą turi būti pripažintas nepriimtinu. Šios vyriausybės nuomone, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nenurodė Direktyvos 2000/78 nuostatos, kuriai galėtų prieštarauti nagrinėjami nacionalinės teisės aktai: prejudicinio klausimo formuluotė yra tokia nekonkreti, kad ji niekaip nesusijusi su direktyva ar kitomis ES teisės nuostatomis.

28. Tai iš tikrųjų yra tiesa. Tačiau tai nereiškia, kad prašymas yra nepriimtinas.

29. Teisingumo Teismas atsisako atsakyti į prejudicinį klausimą tik tuo atveju, jeigu pakankamai akivaizdu, jog prašomas ES teisės išaiškinimas visiškai nesusijęs su pagrindinės bylos aplinkybėmis ar dalyku, jeigu problema hipotetinė arba jeigu Teisingumo Teismas neturi informacijos apie faktines ir teisines aplinkybes, būtinos tam, kad galėtų naudingai atsakyti į jam pateiktus klausimus [8].

30. Iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą šioje byloje galima spręsti, kad prejudicinis klausimas nesusijęs su amžiaus apribojimo (ar nagrinėjamos taisyklės dėl jurisdikcijos) suderinamumu su kokiomis nors konkrečiomis Direktyvos 2000/78 nuostatomis. Teisingumo Teismo prašoma atsakyti į principinį klausimą, apimantį kur kas daugiau nei atskiras direktyvos nuostatas. Kaip jau buvo minėta, klausiama, ar su ES teise suderinama (konstitucinė) norma, pagal kurią jurisdikcija konkrečiose bylose padalijama WRC, pagal įstatymą įsteigtai įstaigai, ir *High Court*, atsižvelgiant į pateikto skundo pobūdį.

31. Be to, nutartyje dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą yra informacijos ir apie faktines, ir apie teisines aplinkybes, būtinos tam, kad Teisingumo Teismas galėtų naudingai atsakyti į prejudicinį klausimą. Nutartyje taip pat aiškiai nurodyta, kodėl ši problema nėra nei hipotetinė, nei nesusijusi su pagrindinės bylos aplinkybėmis.

32. Taigi prašymas priimti prejudicinį sprendimą turi būti pripažintas priimtinu.

B. Dėl esmės

33. Sprendžiant, ar WRC turėjo jurisdikciją spręsti bylas tais atvejais, kai taikant veiksmingą teisinės gynybos priemonę pagal nacionalinę ar ES teisę reikėtų netaikyti nacionalinės teisės aktų, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konstatavo, kad pagal Airijos konstitucinę teisę prerogatyva netaikyti pirminės ar antrinės teisės nuostatos ar ją panaikinti iš esmės priklauso bendrosios kompetencijos teismams.

34. Taip yra dėl to, kad, išskyrus atvejus, kai ES teisėje numatyta kitaip, jurisdikcijos taisyklės turi būti aiškinamos vadovaujantis Konstitucijos 34 straipsnyje įtvirtintu esminiu reikalavimu, kad teisingumą turi vykdyti Konstitucijoje nustatyta tvarka įsteigti teismai.

35. Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat pažymėjo, kad Konstitucijos 37 straipsnio 1 dalyje leidžiama išimties tvarka asmenį arba įstaigą įgalioti įgyvendinti „ribotas teisminio pobūdžio funkcijas ir įgaliojimus“ nebaudžiamosiose bylose. Todėl pagal Airijos įstatymus teisminio pobūdžio įgaliojimai įstatymu gali būti suteikti pagal įstatymus įsteigtai įstaigai, jei šie įgaliojimai yra riboto pobūdžio.

36. WRC yra tokia pagal įstatymus įsteigta įstaiga, atliekanti riboto pobūdžio teismines funkcijas. Pagal Lygybės užimtumo srityje įstatymą pareiškėjai turi kreiptis į WRC kaip pirmąją instanciją, kuri nagrinėja skundus dėl diskriminacijos užimtumo srityje [9]. Konkrečiai WRC nagrinėja skundus dėl pažeidimų, padarytų darbdavių ir paslaugų teikėjų, taip pat ginčus dėl teisių, numatytų teisės aktuose, reglamentuojančiuose darbo, lygybės ir vienodų sąlygų klausimus. Kai skundas pateikiamas WRC, šios įstaigos generalinis direktorius iš pradžių apsvarsto, ar byla gali būti perduota tarpininkavimo funkciją atliekančiam pareigūnui, kad šalių ginčas būtų išspręstas tarpininkavimo būdu. Jei tarpininkavimas nėra tinkama priemonė konkrečioje byloje, generalinis direktorius skundą nagrinėti paveda ginčus nagrinėjančiam pareigūnui [10].

8 Be kita ko, žr. 2016 m. rugsėjo 6 d. Sprendimo *Petruhhin*, C-182/15, EU:C:2016:630, 20 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją.

9 Diskriminacija dėl lyties yra šios taisyklės išimtis: bylose, susijusiose su diskriminacija dėl lyties, pareiškėjas gali *pasirinkti* kreiptis tiesiogiai į *Circuit Court* (Apygardos teismas).

10 Žr. https://www.workplacerelations.ie/en/Complaints_Disputes/Adjudication/ (žiūrėta 2018 m. liepos 5 d.).

37. 2017 m. birželio 15 d. sprendime prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konstatavo, kad WRC, spręsdama jai pateiktą jurisdikcijos klausimą, pagal nacionalinę teisę neturi įgaliojimų netaikyti nacionalinės teisės nuostatos. Taip yra todėl, kad WRC tokie įgaliojimai nesuteikti įstatymais. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat konstatavo, kad tokių įgaliojimų negalima numanyti.

38. Jis nusprendė, kad, remiantis Airijos teisinės sistemos konstituciniais reikalavimais, bylos, kuriose reikia netaikyti nacionalinės teisės aktų, paprastai nepatenka į WRC jurisdikciją. Pareiškėjai turi kreiptis ne į WRC, o tiesiogiai į *High Court*, kuris turi jurisdikciją nagrinėti tokias bylas.

39. Jurisdikcijos padalijimas WRC ir *High Court* pagrįstas galima teisinės gynybos priemone, kurios gali prireikti siekiant panaikinti tariamą diskriminaciją. Konkrečiau kalbant, WRC *neturi* jurisdikcijos nagrinėti skundo, jei byloje (tuo atveju, jei skundas būtų patenkintas) reikia netaikyti pirminės ar antrinės nacionalinės teisės aktų.

40. Tokias bylas gali nagrinėti tik *High Court*. Todėl tokie pareiškėjai kaip suinteresuotieji asmenys, manantys, kad nukentėjo dėl teisės akto (arba pareiškėjai, kurių skundas lemtų nacionalinės teisės netaikymą dėl kitų priežasčių), privalo pradėti „teisminės peržiūros procesą“ *High Court*, kad jų teisės būtų apgintos sprendimu netaikyti aukštesnės galios normai (šiuo atveju Direktyvai 2000/78) prieštaraujančio nacionalinės teisės akto.

41. Tačiau ar jurisdikcijos padalijimas WRC ir *High Court* suderinamas su ES teise?

42. Šis Teisingumo Teismui pateiktas prejudicinis klausimas akivaizdžiai susijęs su valstybių narių procesinės autonomijos ribomis. Vis dėlto, nagrinėjant šį klausimą, visų pirma reikia išnagrinėti konstitucinį ES teisės viršenybės principą ir jo sudedamąją dalį – visų valstybės narės organų pareigą pagal jiems suteiktą atitinkamą jurisdikciją užtikrinti visišką ES teisės veiksmingumą.

43. Prieš pradedant nagrinėti šiuos klausimus, iškart būtina pabrėžti, kad prejudiciniu klausimu Teisingumo Teismo nėra tiesiogiai prašoma išaiškinti procesinės autonomijos principo ir susijusių lygiavertiškumo ir veiksmingumo principų. Priešingai, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas teigia, kad, remdamasis Teisingumo Teismo jurisprudencija, jis jau nustatė, kad jurisdikcijos taisyklė atitinka minėtus principus. Todėl Airijos *Supreme Court* iš esmės prašo Teisingumo Teismo paaiškinti, ar, *nepaisant atitikties minėtiems principams*, jurisdikcijos taisyklė prieštarauja ES teisei.

44. Atsižvelgiant į Teisingumo Teismo ir nacionalinių teismų funkcijų padalijimą vykstant SESV 267 straipsnyje numatytam procesui dėl prejudicinio sprendimo priėmimo, mano nuomone, būtent tuo pirmiausia ir reikia vadovautis nagrinėjant prejudicinį klausimą.

1. Viršenybės principo ir valstybių narių procesinės autonomijos sąveika

45. Iš tiesų gali būti, kad skirtumas tarp nuostatos netaikymo ir nuostatos panaikinimo kartais yra iš esmės tik teorinis. Taip pat gali būti, kad konkrečioje nacionalinės teisės sistemoje tarp jų nėra jokio realaus skirtumo [11]. Vis dėlto ES teisės požiūriu skirtumas tarp pareigos *konkrečioje byloje* netaikyti nacionalinės teisės nuostatos dėl to, kad ji prieštarauja ES teisei, ir platesnį poveikį turinčios pareigos panaikinti tokią nuostatą, kad ji apskritai nebegaliotų (*ex tunc* ar *ex nunc*), yra svarbus.

11 2017 m. birželio 15 d. sprendimo 5.3 ir 5.6 punktai.

46. Atsižvelgiant į šį skirtumą, plėtojama Sprendime *Simmenthal* suformuota jurisprudencija, kurioje įtvirtintas viršenybės principas ir pabrėžiamas teismų ir administracinių institucijų vaidmuo užtikrinant visišką ES teisės veiksmingumą [12]. Šį skirtumą nulemia decentralizuota ES teisės sistemos struktūra, pagal kurią kiekvienai valstybei narei palikta užduotis nustatyti tinkamus būdus, kaip siekti žalos atlyginimo dėl pažeistų iš ES teisės kylančių teisių, ir, dar svarbiau, nustatyti institucijas, įgaliotas panaikinti (arba paskelbti negaliojančiais) teisės aktus.

a) Poreikis užtikrinti visišką ES teisės veiksmingumą: visų valstybės organų pareiga netaikyti ES teisei prieštaraujančių nacionalinės teisės aktų

47. Teisingumo Teismo sprendime *Simmenthal* [13] suformuota jurisprudencija yra susijusi su sprendimais netaikyti teisės aktų, tiksliau su valstybės organų pareiga netaikyti ES teisei prieštaraujančių nacionalinės teisės aktų, kurią neišvengiamai nulemia Sprendime *van Gend en Loos* įtvirtinta konstitucinė tiesioginio veikimo doktrina [14]. Sprendime *Simmenthal* Teisingumo Teismas ne tik padėjo pagrindus ES teismų sistemai, bet ir pateikė šią gerai žinomą išvadą:

„21. <…> *kiekvienas nacionalinis teismas, spręsdamas jo jurisdikcijai priklausančią bylą, privalo visapusiškai taikyti Bendrijos teisę bei apsaugoti teises, kurias ji suteikia privatiems asmenims, atitinkamai netaikydamas jokios nacionalinės teisės nuostatos, galinčios prieštarauti Bendrijos teisei, neatsižvelgiant į tai, ar ji priimta anksčiau, ar vėliau už Bendrijos teisės nuostatą.*

22. *Taigi su Bendrijos teisės pagrindą sudarančiais reikalavimais yra nesuderinama bet kokia nacionalinės teisės sistemos nuostata arba bet kokia teisės aktų, administracinė ar teisminė praktika, galinti susilpninti Bendrijos teisės veiksmingumą, atimant iš turinčio jurisdikciją taikyti šią teisę nacionalinio teismo galią daryti viską, kas ją taikant reikalinga tam, jog nebūtų taikomos nacionalinės teisės aktų nuostatos, galinčios sudaryti kliūtį visapusiškam Bendrijos teisės normų veiksmingumui.*

23. *Taip būtų, jei kilus prieštaravimui tarp Bendrijos teisės nuostatos ir vėlesnio nacionalinio įstatymo, tokį neatitikimą būtų įgaliota savo nuožiūra išspręsti kita institucija, o ne teismas, kuriam patikėta užtikrinti Bendrijos teisės taikymą, net jeigu tai sudarytų tik laikiną kliūtį visapusiškam šios teisės veiksmingumui.*

24. *Taigi <…> nacionalinis teismas, įgaliotas [pagal] savo jurisdikcij[ą] taikyti Bendrijos teisės nuostatas, turi pareigą užtikrinti visapusišką šių nuostatų veikimą ir prireikus savo iniciatyva privalo atsisakyti taikyti bet kokią prieštaraujančią nacionalinės teisės akto nuostatą, net jei ši priimta vėliau; ir toks teismas neprivalo prašyti arba laukti, kol tokia nuostata iš pradžių bus panaikinta teisės aktų leidybos arba kitomis konstitucinėmis priemonėmis.* [15]“

48. Kitaip tariant, Sprendimas *Simmenthal* (be kitų ypatingos konstitucinės svarbos klausimų) buvo susijęs su žemesnės instancijos teismo įgaliojimais netaikyti ES teisei prieštaraujančios nacionalinės teisės nuostatos, nelaukiant, kol aukštesnės instancijos teismas tokią nuostatą panaikins [16].

12 Visų pirma žr. 1998 m. spalio 22 d. Sprendimo *IN. CO. GE.'90 ir kt.*, C-10/97–C-22/97, EU:C:1998:498, 21 punktą. Taip pat žr. generalinio advokato D. Ruiz-Jarabo Colomer išvados sujungtose bylose *IN. CO. GE.'90 ir kt.*, C-10/97–C-22/97, EU:C:1998:228, 16–44 punktus.

13 1978 m. kovo 9 d. Sprendimas *Simmenthal*, 106/77, EU:C:1978:49.

14 1963 m. vasario 5 d. Sprendimas *van Gend & Loos*, 26/62, EU:C:1963:1.

15 1978 m. kovo 9 d. Sprendimo *Simmenthal*, 106/77, EU:C:1978:49, 21–24 punktai.

16 Ši jurisprudencija Teisingumo Teismo buvo dar kartą patvirtinta daugelyje bylų. Be daugelio kitų, žr. 1990 m. birželio 19 d. Sprendimo *Factortame ir kt.*, C-213/89, EU:C:1990:257, 20–21 punktus, 1992 m. birželio 4 d. Sprendimo *Debus*, C-13/91 ir C-113/91, EU:C:1992:247, 32 punktą, 1993 m. rugpjūčio 2 d. Sprendimo *Levy*, C-158/91, EU:C:1993:332, 9 punktą ir 1998 m. kovo 5 d. Sprendimo *Soldred*, C-347/96, EU:C:1998:87, 30 punktą.

49. Tačiau vėlesnėje Teisingumo Teismo jurisprudencijoje aiškiai nurodyta, kad minėta pareiga tenka ir kitiems valstybės organams, įskaitant administracines institucijas. Sprendime *Costanzo*[17] Teisingumo Teismas konstatavo, kad administracinės institucijos, kaip ir nacionaliniai teismai, yra įpareigotos taikyti tiesiogiai veikiančios direktyvos nuostatas. Teisingumo Teismas laikėsi nuomonės, kad esant sąlygoms, kuriomis asmenys gali remtis direktyvos nuostatomis nacionaliniuose teismuose, visos administracinės valdžios institucijos (taip pat ir savivaldybės) privalo taikyti tokias nuostatas ir netaikyti joms prieštaraujančių nacionalinės teisės nuostatų[18].

50. Sprendime *CIF*[19] buvo nagrinėjama, be kita ko, ar Italijos konkurencijos tarnyba turi jurisdikciją nuspręsti netaikyti nacionalinės teisės akto, kuriuo buvo reikalaujama ar padedama atlikti EB 81 straipsnio 1 dalį (dabar – SESV 101 straipsnio 1 dalis) pažeidžiančius veiksmus. Įmonės, dėl kurių buvo atliekamas tyrimas, tvirtino, kad tarnyba privalėjo taikyti tokį nacionalinės teisės aktą ir neturėjo teisės jo netaikyti. Pati konkurencijos tarnyba tvirtino, kad įgaliojimai tai daryti kyla iš ES teisės tiesioginio veikimo ir viršenybės principų.

51. Šiame kontekste Teisingumo Teismas priminė, kad pareiga netaikyti ES teisei prieštaraujančių nacionalinės teisės aktų tenka visiems valstybės organams, įskaitant administracines institucijas. Jei tai būtina atsižvelgiant į aplinkybes, ši pareiga apima ir įpareigojimą imtis visų reikiamų priemonių, kad ES teisė būtų visapusiškai taikoma[20].

52. Teisingumo Teismas taip pat pažymėjo, kad nacionalinė konkurencijos tarnyba privalo užtikrinti, kad būtų laikomasi EB 81 straipsnio reikalavimų. Šia nuostata, siejama su EB 10 straipsniu (dabar – ESS 4 straipsnio 3 dalis), valstybėms narėms nustatyta pareiga nepriimi naujų priemonių, kurios prieštarautų ES konkurencijos taisyklėms. Šios taisyklės būtų ne tokios veiksmingos, jei nacionalinė konkurencijos tarnyba negalėtų paskelbti, kad nacionalinė priemonė nesuderinama su EB 81 straipsniu (ir EB 10 straipsniu), ir dėl to nepriimtų sprendimo jos netaikyti[21].

53. Todėl pirmiau minėtoje jurisprudencijoje aiškiai nurodyta, kad nesvarbu, ar nacionalinėje teisės sistemoje nagrinėjamam valstybės organui suteikti įgaliojimai netaikyti ES teisei prieštaraujančios nacionalinės teisės nuostatos. Toks organas bet kokiu atveju privalo tai padaryti, jei tai būtina siekiant užtikrinti visišką ES teisės veiksmingumą.

54. Tačiau būtina pabrėžti, kad, remiantis Teisingumo Teismo *dictum* Sprendime *Simmenthal*, tokia pareiga taikytina tik tuo atveju, jei atitinkamas organas veikia *neviršydamas* savo *jurisdikcijos* (pagal nacionalinę teisę)[22].

55. Konkrečiai dėl nacionalinių teismų Teisingumo Teismas yra aiškiai konstatavęs, kad pareiga netaikyti nacionalinės teisės nuostatų ribojama teismui, kurio prašoma taikyti ES teisės nuostatas, suteikta jurisdikcija. Šis teiginys, viena vertus, leidžia manyti, kad Teisingumo Teismas atsižvelgia į tai, kad valstybėms narėms turėtų būti palikta laisvė nustatyti savo teisminę ir administracinę infrastruktūrą pagal savo konstitucines tradicijas. Kita vertus, jis rodo pagarbą skirtingoms konstitucinėms sistemoms, kartu sudarančioms ES teisės sistemos pagrindą.

56. Taigi galiausiai jurisprudencija siekiama užtikrinti, kad valstybės organas, veikdamas kaip atitinkamos valstybės narės teisminės ir (arba) administracinės struktūros dalis, galėtų tinkamai apginti iš ES teisės kylančias asmens teises ir taip užtikrinti visišką ES teisės veiksmingumą.

17 1989 m. birželio 22 d. Sprendimas *Costanzo*, 103/88, EU:C:1989:256.

18 Ten pat, 31–33 punktai.

19 2003 m. rugsėjo 9 d. Sprendimas *CIF*, C-198/01, EU:C:2003:430.

20 Ten pat, 49 punktas.

21 Ten pat, 50 punktas.

22 1978 m. kovo 9 d. Sprendimo *Simmenthal*, 106/77, EU:C:1978:49, 21 punktas ir 1990 m. birželio 19 d. Sprendimo *Factortame ir kt.*, C-213/89, EU:C:1990:257, 20 punktas. Taip pat žr. 1984 m. balandžio 10 d. Sprendimo *von Colson ir Kamann*, 14/83, EU:C:1984:153, 26 punktą.

b) Pareiga užtikrinti visišką ES teisės veiksmingumą neviršijant atitinkamo organo jurisdikcijos

57. WRC yra įstaiga, kurios paskirtis, kaip nustatė Airijos įstatymų leidėjas, yra užtikrinti Direktyvos 2000/78 įtvirtintų įsipareigojimų veiksmingą vykdymą, remiantis direktyvos 9 straipsnio 1 dalimi. Ši įstaiga paprastai turi jurisdikciją nagrinėti skundus dėl diskriminacijos užimtumo srityje.

58. Todėl būtų galima tvirtinti, kad ES teisės viršenybės principas, kurį Teisingumo Teismas tuo metu naujoviškai įtvirtino byloje *Simmenthal*, reiškia, kad WRC turi būti suteikta galimybė netaikyti nacionalinės teisės nuostatų (šiuo atveju amžiaus apribojimo), kurios, jos manymu, prieštarauja Direktyvai 2000/78. Tai iš esmės teigia WRC, pirmasis ir trečiasis suinteresuotasis asmuo ir Komisija.

59. Toks požiūris tam tikra prasme atrodo patrauklus. Vis dėlto man jis neatrodo teisingas.

60. Šiuo atveju labai svarbu pabrėžti, kad ES teisės viršenybės, kaip pagrindinio *sui generis* ES teisės sistemos principo, konstitucinė svarba negali būti pervertinta. Dėl savo ypatingos svarbos, ES teisės viršenybės principas nenumato jokių išimčių. Iš tikrųjų, jei būtų leidžiamos viršenybės principo išimtys, tai pakenktų patiems ES teisės sistemos pamatiniams principams.

61. Todėl man akivaizdu, kad bet kokia nacionalinė taisyklė (nesvarbu, konstitucinė ar ne), pagal kurią nuspręsti netaikyti nacionalinės teisės aktų apskritai gali tik teismai, akivaizdžiai prieštarauja ES teisės viršenybės principui, kurį Teisingumo Teismas įtvirtino visų pirma sprendimuose *Simmenthal* ir *Costanzo*. Todėl nekyla abejonių dėl to, kad tokia taisyklė akivaizdžiai prieštarautų Teisingumo Teismo nustatytai taisyklei, kad *visi* administraciniai organai privalo taikyti tiesiogiai veikiančias ES teisės nuostatas ir netaikyti joms prieštaraujančių nacionalinės teisės nuostatų [23].

62. Tačiau panagrinėjus atidžiau, matyti, kad ši byla skiriasi nuo Sprendime *Simmenthal* suformuotos jurisprudencijos. Svarbu tai, kad pagrindinėje byloje svarstoma jurisdikcijos taisyklė nekelia klausimų dėl ES teisės viršenybės principo, taigi ir visiško ES teisės veiksmingumo.

63. Šioje byloje klausiama, ar ES teisė nurodo, kokia teisminė institucija turėtų būti įgaliota spręsti konkrečios kategorijos bylą.

64. Šios bylos aplinkybės skiriasi nuo situacijos, kai teismas, turintis jurisdikciją nagrinėti bylą iš esmės, kaip yra byloje *Simmenthal*, arba kai institucija, neabejotinai turinti išimtinę kompetenciją priimti administracinį sprendimą, kaip yra byloje *Costanzo*, dėl savo atitinkamų ribotų įgaliojimų neturi galimybės užtikrinti visiško ES teisės veiksmingumo, taigi prireikus ir veiksmingos teisinės gynybos ES teisės pažeidimo atvejais.

65. Šios bylos aplinkybės skiriasi ir nuo situacijos, nagrinėjamos Sprendime *CIF* (ji panaši į pirmiau aprašytą situaciją), kai nacionalinė institucija neturi konkrečių įgaliojimų netaikyti nacionalinės teisės aktų, prieštaraujančių ES konkurencijos taisyklėms, kurių laikymąsi būtent ta institucija ir turi užtikrinti.

66. Pabrėžtina, kad šioje byloje nagrinėjama tokia situacija, kai pagal nacionalinę teisę, kaip ją aiškina prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, jurisdikcija *iš esmės* nagrinėti konkrečias bylas padalijama WRC ir *High Court*, o *išimtinė* jurisdikcija nagrinėti bylas, kuriose ginčijamas teisės aktų galiojimas ar prašoma teisės aktų netaikyti, suteikiama *High Court*.

67. Šiomis labai specifinėmis procesinėmis aplinkybėmis panašumų su Sprendime *Simmenthal* suformuota jurisprudencija, mano nuomone, reikėtų ieškoti labai atsargiai.

23 1978 m. kovo 9 d. Sprendimo *Simmenthal*, 106/77, EU:C:1978:49, 21 punktas ir 1989 m. birželio 22 d. Sprendimo *Costanzo*, 103/88, EU:C:1989:256, 31–33 punktai.

68. Kaip jau minėjau, šios jurisprudencijos *loginis pagrindas* – poreikis užtikrinti visišką ES teisės veiksmingumą, visų pirma suteikti asmenims galimybę užsitikrinti veiksmingą savo teisių, kylančių iš ES teisės, apsaugą administracinėje institucijoje ar teisme, *turinčiame jurisdikciją* nagrinėti bylą. Kad užtikrintų tokią apsaugą, visi valstybės organai privalo turėti įgaliojimus netaikyti nacionalinės teisės nuostatos, net jei nacionalinėje teisės sistemoje konkrečiam organui tokie įgaliojimai ir nesuteikti. Visiško ES teisės veiksmingumo požiūriu būtų problemiška, jeigu reikėtų visų pirma pasiekti, kad atitinkama nuostata būtų paskelbta nesuderinama su ES teise ar net panaikinta (aukštesnės instancijos) teisme.

69. Todėl Teisingumo Teismo jurisprudencija užtikrinama, kad ES teisės taikymą turintys užtikrinti teismai ir institucijos tai galėtų padaryti, kiek įmanoma, *neviršydami savo kompetencijos atitinkamose srityse*.

70. Tačiau nemanau, kad minėta jurisprudencija būtų siekiama kištis į *jurisdikcijos* nagrinėti bylas padalijimą teismams (ir (arba) administracinėmis institucijoms). Ji nesuteikia galimybės teismui (arba *a fortiori* administracinei institucijai) nepaisyti jurisdikcijos taisyklių siekiant visiško ES teisės veiksmingumo. Taip yra iš esmės todėl, kad valstybės narės iš principo yra pakankamai savarankiškos nustatydamos procesines taisykles, pavyzdžiui, dėl jurisdikcijos suteikimo institucijai ar teismui tam tikros kategorijos bylose, jeigu laikomasi lygiavertiškumo ir veiksmingumo principų [24].

71. Man regis, administracinė institucija ar teismas gali būti įpareigoti netaikyti nacionalinės teisės nuostatos siekiant visiško ES teisės veiksmingumo tik tuomet, kai nuo pat pradžių nustatoma, kad šis organas turi jurisdikciją bylą nagrinėti iš esmės (arba, išties, kalbant plačiau apie institucijas, – priimti sprendimą tam tikru klausimu).

72. Atrodo, jog visos šalys sutaria, kad pagal nacionalinę konstitucinę teisę WRC tokios jurisdikcijos neturi. Jeigu WRC nagrinėtų skundą, kuriame prašoma netaikyti nacionalinės teisės nuostatos, ji jau viršytų savo jurisdikciją.

73. Pabrėžtina, kad, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo teigimu, pagrindinėje byloje nagrinėjama taisyklė dėl jurisdikcijos nagrinėti bylą *iš esmės*: pagal šią taisyklę jurisdikcija pirmąja instancija nagrinėjamose konkrečiose bylose padalijama WRC ir *High Court*. Tai reiškia, kad konkrečios kategorijos byloje, kur siekiant patenkinti skundą dėl diskriminacijos užimtumo srityje reikia nuspręsti netaikyti nacionalinės teisės nuostatos, kompetentinga teisminė institucija, kuri turi nagrinėti tokią bylą, yra *High Court*.

74. Žinoma, WRC pagal savo kompetenciją turi užtikrinti atitiktį teisės aktams dėl lygybės užimtumo srityje, įskaitant Direktyvą 2000/78. Vis dėlto šią kompetenciją apriboja jurisdikcijos taisyklė, nagrinėjama šioje byloje.

75. Šioje byloje netvirtinama, kad WRC negalėtų užtikrinti veiksmingos teisinės gynybos ar visiško ES teisės veiksmingumo tose bylose, kurios patenka į jos jurisdikciją (t. y. bylose, kur skundas iš esmės susijęs su diskriminacija, kurią lemia darbdavio elgesys, o ne teisės aktas). Ji paprasčiausiai neturi *jokios* jurisdikcijos tose bylose, kuriose siekiant patenkinti skundą, reikia nuspręsti netaikyti teisės aktų.

24 Žr., be kitų, 1976 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Rewe Zentralfinanz ir Rewe Zentral*, 33/76, EU:C:1976:188, 5 punktą; 1976 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Comet*, 45/76, EU:C:1976:191, 13–16 punktus; 1995 m. gruodžio 14 d. Sprendimo *Peterbroeck*, C-312/93, EU:C:1995:437, 12 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją; 2007 m. kovo 13 d. Sprendimo *Unibet*, C-432/05, EU:C:2007:163, 39 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją ir 2007 m. birželio 7 d. Sprendimo *van der Weerd ir kt.*, C-222/05–C-225/05, EU:C:2007:318, 28 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją.

76. Minėta aplinkybė, man regis, parodo skirtumą tarp šios bylos ir pirmiau minėtos jurisprudencijos: klausimo, ar nagrinėjamas organas turėjo jurisdikciją nagrinėti bylą (arba priimti sprendimą konkrečiu klausimu), tose bylose paprasčiausiai nekilo. Visose tose bylose bendra buvo tai, kad kompetentingas teismas ar institucija neturėjo pakankamai *priemonių*, kad galėtų užtikrinti visišką ES teisės veiksmingumą, o ne tai, kad neturėjo pakankamos jurisdikcijos.

77. Žinoma, kyla pagunda ieškoti panašumų su byla *CIF*. Kaip per posėdį pažymėjo Komisija, byloje *CIF* asmuo, siekiantis žalos atlyginimo dėl ES konkurencijos taisyklių pažeidimo, būtų galėjęs pasinaudoti alternatyvia galimybe – kreiptis į bendrosios kompetencijos teismus. Šie teismai, vadovaudamiesi Teisingumo Teismo jurisprudencija, būtų turėję netaikyti ES konkurencijos taisyklėms prieštaraujančių nacionalinės teisės aktų. Nors teoriškai egzistavo tokia alternatyva, Teisingumo Teismas konstatavo, kad Italijos konkurencijos tarnyba privalėjo netaikyti nacionalinės teisės aktų, kad užtikrintų visišką ES konkurencijos taisyklių veiksmingumą.

78. Tačiau čia itin svarbu tai, kad Italijos konkurencijos tarnybos jurisdikcija užtikrinti ES konkurencijos taisyklių laikymąsi nebuvo apribota nacionalinės teisės aktais: priešingai, ji buvo ta (vienintelė) įstaiga, kuriai buvo suteikti įgaliojimai užtikrinti ES konkurencijos taisyklių laikymąsi. Kitaip nei šioje byloje, tos tarnybos kompetencija nagrinėti bylą iš esmės nebuvo apribota konkrečia bylų kategorija. Turint tai omenyje, poreikis užtikrinti visišką ES teisės veiksmingumą byloje *CIF* iš tiesų reiškė, kad nacionalinė konkurencijos tarnyba turėjo būti įgaliota netaikyti nacionalinės teisės aktų: byloje nagrinėtu atveju tai institucijai būtų buvę sudėtinga (gal net neįmanoma) užtikrinti ES konkurencijos taisyklių, kurias ji turėjo taikyti, laikymąsi, jei ji tokių įgaliojimų būtų neturėjusi.

79. Man sunku nustatyti panašų poreikį šioje byloje.

80. Kai kompetentingai institucijai (*High Court*) jau pateiktas skundas, dėl kurio gali prireikti netaikyti nacionalinės teisės aktų, ji gali netaikyti nacionalinės teisės aktų, jei mano, kad jie prieštarauja ES teisei ar kitai aukštesnės galios normai, ir pritaikyti bet kokią kitą teisinės gynybos priemonę tariamai diskriminacijai panaikinti. Taip pat labai svarbu pabrėžti, kad pareiškėjai neturi jokių alternatyvių galimybių, kadangi jurisdikcija nagrinėti skundus, kuriuose ginčijamas teisės aktų galiojimas ar kyla poreikis netaikyti teisės aktų, suteikta tik *High Court*.

81. Todėl negaliu pritarti ir argumentui, kad jurisdikcijos taisyklė trukdo tokiai institucijai kaip WRC, turinčiai „teismo“, kaip jis suprantamas pagal SESV 267 straipsnį [25], statusą, užtikrinti veiksmingą ES teisėje įtvirtintų teisių apsaugą.

82. Atidžiau pažvelgus matyti, kad tai nėra tvirtas argumentas: WRC apskritai negalėjo kreiptis su prašymu priimti prejudicinį sprendimą dėl esminio klausimo, ar teisės aktas pažeidžia Direktyvą 2000/78, nes tokių bylų nagrinėjimas nepatenka į jos jurisdikciją. Tačiau *High Court*, kaip teismas, turintis kompetenciją nagrinėti šią bylą, galėjo kreiptis dėl prejudicinio sprendimo amžiaus apribojimo suderinamumo klausimu.

83. Susijęs argumentas buvo šiek tiek aptartas per posėdį. Kaip visų pirma teigė WRC, jei Teisingumo Teismas nuspręstų, kad jurisdikcijos taisyklė neprieštarauja ES teisei, tai pakenktų SESV 267 straipsnyje numatyto prejudicinio sprendimo priėmimo proceso veiksmingumui. Ši taisyklė galėtų užkirsti kelią WRC visiškai įgyvendinti Teisingumo Teismo sprendimus, kuriuose Airijos teisės aktų nuostatos pripažįstamos prieštaraujančiomis Direktyvai 2000/78.

25 *Equality Tribunal* byloje, kuri patenka į jo jurisdikciją, kreipėsi į Teisingumo Teismą su prašymu priimti prejudicinį sprendimą. Žr. 2014 m. kovo 18 d. Sprendimą *Z*, C-363/12, EU:C:2014:159.

84. Šiuo klausimu pažymėtina, kad minėtu argumentu daroma prielaida, kad byla patenka į WRC jurisdikciją. Tačiau nė viena šalis nepateikė jokių konkrečių pavyzdžių apie situacijas, kurios apimtų abu šiuos elementus: pirma, byla patenka į WRC jurisdikciją, nes joje nėra pateikta tokio reikalavimo, dėl kurio reikėtų netaikyti nacionalinės teisės aktų, ir, antra, Teisingumo Teismas, remdamasis WRC prašymu priimti prejudicinį sprendimą, padarė išvadą, kad nacionalinės teisės nuostata yra nesuderinama su Direktyva 2000/78.

85. Sunkumai, su kuriais šalys susiduria bandydamos pateikti konkretų pavyzdį, kai jurisdikcijos taisyklė pakenktų SESV 267 straipsnyje numatyto prejudicinio sprendimo priėmimo proceso veiksmingumui, regis, yra gana lengvai paaiškinami: tokia situacija galima tik tuo atveju, jei būtų laikoma, kad WRC turi jurisdikciją, arba jei ji viršytų savo jurisdikciją ir nagrinėtų tokį skundą.

c) Tarpinė išvada

86. Gali būti svarių priežasčių, dėl kurių jurisdikcija konkrečioje teisės srityje turi būti padalyta dviem skirtingoms (teisminėms) institucijoms.

87. Vis dažniau teismų įgaliojimai spręsti su kasdieniu gyvenimu susijusius konfliktus, kaip antai vartotojų ginčus ir konfliktus darbe, yra perduodami specialioms institucijoms, turinčioms (ribotus) įgaliojimus tarpininkauti ir (arba) greitai išspręsti tokius ginčus [26]. Nemažiau dažna ir tai, kad tokiose institucijose, kaip ir WRC, konfliktus sprendžiantys asmenys gali neturėti teisinės kvalifikacijos. Tokios institucijos turi geresnes galimybes nei teismai tokius konfliktus išspręsti nebrangiai, greitai ir veiksmingai.

88. Vis dėlto ne visada tokius ginčus, ypač kai kyla svarbių principinių klausimų, turinčių platesnį teisinį poveikį, geriausiai gali išspręsti minėtos institucijos.

89. Pagal suformuotą Teisingumo Teismo jurisprudenciją, jei nėra atitinkamą sritį reglamentuojančių ES teisės normų, kiekvienos valstybės narės teisės sistemoje turi būti nurodyti kompetentingi teismai (arba, atsižvelgiant į konkretų atvejį, administracinės institucijos) ir nustatyta procesinė ieškinių, skirtų asmenų teisių, kylančių iš ES teisės, apsaugai užtikrinti, pareiškimo tvarka [27]. Valstybėms narėms tenka pareiga kiekvienu atveju užtikrinti šių teisių veiksmingą apsaugą [28]. Kitaip tariant, jurisdikcija konkrečioje ES teisės srityje gali būti paskirstyta kelioms institucijoms, jei atitinkamos teisės yra tinkamai apsaugotos.

90. Būtent pagal savo jurisdikciją atitinkamose srityse tokie organai turi užtikrinti visišką ES teisės veiksmingumą ir prireikus netaikyti ES teisei prieštaraujančios nacionalinės teisės. Kitaip tariant, organas negali, remdamasis ES teisės viršenybe, tiesiog nepaisyti jurisdikcijos taisyklių, kurios apriboja jo kompetenciją spręsti klausimą iš esmės konkrečioje nacionalinės teisės aktuose apibrėžtoje srityje.

91. Todėl darau išvadą, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama jurisdikcijos taisyklė, pagal kurią jurisdikcija konkrečiose bylose padalijama pagal įstatymus įsteigtai įstaigai ir bendrosios kompetencijos teismui, atsižvelgiant į pateiktą skundą, nepažeidžia ES teisės viršenybės principo ir patenka į valstybių narių procesinės autonomijos taikymo sritį.

26 Tokios procedūros bendrai vadinamos „alternatyviu ginčų sprendimu“ (AGS).

27 Žr., pavyzdžiui, šios išvados 24 išnašoje nurodytą jurisprudenciją ir 2008 m. balandžio 15 d. Sprendimo *Impact*, C-268/06, EU:C:2008:223, 44 punktą ir 2009 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Budějovický Budvar*, C-478/07, EU:C:2009:521, 88 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją.

28 Žr., pavyzdžiui, 1985 m. liepos 9 d. Sprendimo *Bozzetti*, 179/84, EU:C:1985:306, 17 punktą; 1996 m. sausio 18 d. Sprendimo *SEIM*, C-446/93, EU:C:1996:10, 32 punktą; 1997 m. rugsėjo 17 d. Sprendimo *Dorsch Consult*, C-54/96, EU:C:1997:413, 40 punktą.

92. Jei Teisingumo Teismas griežtai vadovautųsi prejudicinio klausimo formuluote, tai klausimas būtų išspręstas. Taip yra dėl to, kad, kaip aiškiai matyti iš klausimo, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas jau įvertino jurisdikcijos taisyklės atitiktį lygiavertiškumo ir veiksmingumo reikalavimams: išties pats prejudicinis klausimas remiasi išvada, kad nagrinėjama jurisdikcijos taisyklė minėtų principų nepažeidžia [29].

93. Žinoma, viską įvertinus, būtent nacionalinis teismas turi nustatyti, ar ginčijama nacionalinės teisės procesinė norma atitinka lygiavertiškumo ir veiksmingumo principus. Vis dėlto, atsižvelgiant į tą dėmesį, kurį šiems principams šalys skyrė tiek rašytinėse, tiek žodinėse pastabose, būtina išnagrinėti pagrindinius šalių pateiktus argumentus dėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo padarytų išvadų, ypač kiek tai susiję su veiksmingumo principu.

2. Jurisdikcijos padalijimas WRC ir High Court: atitiktis lygiavertiškumo ir veiksmingumo principams

94. Remiantis gausia Teisingumo Teismo jurisprudencija šiuo klausimu, ieškinių, skirtų iš ES teisės kylančių asmenų teisių apsaugai užtikrinti, pareiškimo procesinės taisyklės neturi būti mažiau palankios nei tos, kurios taikomos panašiems nacionaline teise grindžiamiems ieškiniams (lygiavertiškumo principas), ir dėl jų naudojimasis ES teisės sistemoje nustatytomis teisėmis neturi tapti praktiškai neįmanomas arba pernelyg sudėtingas (veiksmingumo principas) [30].

a) Lygiavertiškumas: tinkamo palyginamojo objekto paieškos

95. 2017 m. birželio 15 d. sprendime prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konstatavo, kad jurisdikcijos taisyklė atitinka lygiavertiškumo principo reikalavimus, nes lygiai tokia pati tvarka būtų taikoma, neatsižvelgiant į tai, ar teisės norma, kuria remiantis buvo pradėtas procesas, kyla iš nacionalinės, ar iš ES teisės. Kitaip tariant, nagrinėjama jurisdikcijos taisyklė būtų taikoma ir suteiktų *High Court* jurisdikciją ir tuomet, kai ieškinys būtų pagrįstas tik nacionaline teise [31].

96. Šis vertinimas man atrodo teisingas.

97. Konkrečiai kalbant, Teisingumo Teismo jurisprudencijoje reikalaujama, kad nagrinėjama nacionalinė taisyklė būtų taikoma vienodai, t. y. neatsižvelgiant į tai, ar ieškinys pagrįstas asmenų teisėmis, kylančiomis iš ES teisės, ar nacionalinės teisės pažeidimu, jeigu ieškinio dalykas ir pagrindas yra panašūs [32]. Kitaip tariant, lygiavertiškumas vertinamas dviem etapais. Pirmiausia nustatomas tinkamas palyginamasis objektas. Antra, reikia išsiaiškinti, ar ES teise pagrįstas ieškinys vertinamas mažiau palankiai nei palyginamasis ieškinys, pagrįstas nacionaline teise.

98. Pirmasis ir trečiasis suinteresuotasis asmuo šiuo klausimu nurodė, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nepasirinko tinkamiausio palyginamojo objekto. Jų teigimu, tinkamesnis palyginamasis objektas būtų ieškinys dėl diskriminacijos, kuris būtų pareikštas tokiu pagrindu, kuris nepatenka į Direktyvos 2000/78 taikymo sritį, arba dėl kurio nereikėtų netaikyti nacionalinės teisės aktų.

29 Prejudiciniame klausime gana dviprasmiškai teigiama, kad „teismuose užtikrinta teisinės gynybos priemonė“ vertinama kaip atitinkanti lygiavertiškumo ir veiksmingumo principus. Vis dėlto, atsižvelgiant į 2017 m. birželio 15 d. sprendimą, galima suprasti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nustatė, kad *procedūra*, kuria *High Court* gali pasinaudoti pareiškėjai tuo atveju, jei jų byla nepatenka į WRC jurisdikciją, minėtus principus atitinka.

30 Žr., be kita ko, šios išvados 27 išnašoje nurodytą jurisprudenciją.

31 2017 m. birželio 15 d. sprendimo 7.1 punktas.

32 2013 m. birželio 27 d. Sprendimo *Agrokonsulting-04*, C-93/12, EU:C:2013:432, 39 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija.

99. Šiuo klausimu visų pirma reikėtų priminti, kad būtent prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, kuris yra tiesiogiai susipažinęs su taikytinomis išsamiomis procesinėmis normomis, turi įvertinti, ar nagrinėjami ieškiniai yra panašūs savo dalykais, pagrindais ir pagrindiniais elementais [33]. Todėl man atrodo, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo išvadą dėl lygiavertiškumo principo Teisingumo Teismas gali kvestionuoti tik išimties tvarka, kai minėtas įvertinimas yra akivaizdžiai neteisingas.

100. Šiuo atveju nereikia tokios drastiškos priemonės. Priešingai, man regis, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pasirinko vienintelį tinkamą palyginamąjį objektą.

101. Kaip nuosekliai teigiama Teisingumo Teismo jurisprudencijoje, lygiavertiškumo principas nereiškia, kad valstybės narės palankiausias taisykles turi taikyti visiems ieškiniams tam tikroje teisės srityje [34].

102. Kiek galima spręsti iš jų rašytinių pastabų, pirmasis ir trečiasis suinteresuotasis asmuo teigia, kad visi skundai dėl lygybės užimtumo srityje turėjo būti vertinami kaip tarpusavyje palyginami, visų pirma dėl to, kad procesas WRC yra paprastesnis ir nekelia pareiškėjui jokios finansinės rizikos.

103. Jei būtų laikomasi tokio požiūrio, lygiavertiškumo kriterijus praktiškai netektų jokios prasmės. Tai reikštų, kad lyginami nepalyginami dalykai. Kaip gerai parodė ši byla, ne visos bylos, susijusios su konkrečia teisės sritimi, yra palyginamos: skundai dėl diskriminacijos užimtumo srityje gali skirtis savo dalykais, pagrindais ir pagrindiniais elementais pagal tai, kas diskriminaciją *sukelia*. Siekiant žalos atlyginimo, į WRC galima kreiptis, jei diskriminacija susijusi su *veiksmais* (paprastai darbdavio priimtu sprendimu) užimtumo srityje [35]. Tačiau ieškinys, kuriuo ginčijamas teisės akto galiojimas ar reikalaujama netaikyti teisės aktų, iš esmės susijęs su įstatymo galią turinčio teisės akto teisėtumu. Tai, mano nuomone, yra esminis skirtumas ir jo negalima nepaisyti. WRC ir *High Court* pareikštiems ieškiniams taikomos skirtingos procesinės normos būtent dėl to, kad iš esmės skiriasi ieškinių, kuriuos šios institucijos yra kompetentingos nagrinėti, rūšys [36].

104. Kitaip tariant, tinkamiausias palyginamasis objektas, kaip nustatė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, yra *High Court* pateiktas ieškinys remiantis tik nacionaline teise.

b) Veiksmingumas: poreikis pareikšti kelis ieškinius, siekiant apginti ES teisėje įtvirtintas teises

105. Remiantis suformuota jurisprudencija, vertinant veiksmingumą turi būti atsižvelgta į šios taisyklės svarbą visame procese, proceso eigą ir jo ypatumus įvairiose nacionalinėse institucijose [37].

33 Žr., pavyzdžiui, 2009 m. spalio 29 d. Sprendimo *Pontin*, C-63/08, EU:C:2009:666, 45 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją, 2015 m. vasario 12 d. Sprendimo *Baczó ir Vizsnyiczai*, C-567/13, EU:C:2015:88, 44 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją.

34 2010 m. sausio 26 d. Sprendimo *Transportes Urbanos y Servicios Generales*, C-118/08, EU:C:2010:39, 34 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija. Bet kokiu atveju, ką reiškia „nepalanki“ procesinė taisyklė, viską įvertinus, yra požiūrio klausimas. Šiuo klausimu žr. 2015 m. vasario 12 d. Sprendimo *Baczó ir Vizsnyiczai*, C-567/13, EU:C:2015:88, 46 ir 47 punktus, kuriuose nagrinėjamas klausimas, ar, viena vertus, aukštesnės instancijos teismų įgaliojimai nagrinėti tam tikrų kategorijų bylas ir, kita vertus, skirtinga bylinėjimosi išlaidų tvarka lyginamose procedūrose gali būti vertinami kaip „nepalankios“ taisyklės.

35 Kaip suprantu, paprastai tai būna, pavyzdžiui, atsisakymas paaukštinti darbuotojo pareigas vienu iš neleistinų diskriminacijos pagrindų, atsisakymas padidinti darbuotojo darbo užmokestį diskriminaciniu pagrindu arba atsisakymas pritaikyti neįgaliajam darbo aplinką ir atliekamas užduotis.

36 Iš bylos medžiagos matyti, kad procesas WRC yra tiriamojo pobūdžio, o procesas *High Court* yra grindžiamas rungimosi principu. Be to, skiriasi bylinėjimosi išlaidų apmokėjimo tvarka: *High Court* pareiškėjas rizikuoja, kad jam bus nurodyta padengti išlaidas, o WRC taip nėra. Taip yra dėl to, kad šalims gali būti teisiškai atstovaujama, tačiau bylą nagrinėjantis pareigūnas neturi įgaliojimų priteisti išlaidų atlyginimą. Bylą nagrinėjančių pareigūnų galia priversti dalyvauti liudytojus, pateikti dokumentus ir įrodymus taip pat yra ribota. Be to, kadangi įstatymais WRC suteikti tik riboti bylų nagrinėjimo įgaliojimai, bylą nagrinėjantis pareigūnas negali leisti į bylą įstoti šaliai, kuri nėra įvardyta byloje.

37 Žr., be kitų, 1995 m. gruodžio 14 d. Sprendimo *Peterbroeck*, C-312/93, EU:C:1995:437, 14 punktą; 2007 m. kovo 13 d. Sprendimo *Unibet*, C-432/05, EU:C:2007:163, 54 punktą ir 2011 m. rugsėjo 8 d. Sprendimo *Rosado Santana*, C-177/10, EU:C:2011:557, 92 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją.

106. 2017 m. birželio 15 d. sprendime prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, be kita ko, nagrinėjo *High Court* įgaliojimus gauti įrodymus, bylinėjimosi išlaidų apmokėjimo tvarką, rungimosi principo taikymą per procesą tame teisme, *High Court* įgaliojimus taikyti bet kokią teisinės gynybos priemonę, reikalingą ES teisėje garantuojamoms teisėms apsaugoti. Išnagrinėjęs šiuos proceso *High Court* ypatumus, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas padarė išvadą, kad jurisdikcijos taisyklė atitinka veiksmingumo reikalavimus [38].

107. Tačiau prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konkrečiai nenagrinėjo procesinių nepatogumų, kurių gali kilti dėl poreikio skundą pateikti dviem institucijoms; šį klausimą Teisingumo Teismas išnagrinėjo Sprendime *Impact* [39]. Apie šį sprendimą buvo daug diskutuojama per posėdį. Todėl manau, kad derėtų pateikti keletą pastabų šiuo klausimu.

108. Sprendimas *Impact* buvo susijęs su procesine norma, pagal kurią ieškovai turėjo pateikti keletą ieškinių, kad galėtų įgyvendinti Direktyvoje 1999/70 nustatytas teises [40]. Konkrečiai kalbant, pagal Airijos teisės aktus su terminuotu darbu susiję ieškiniai, pagrįsti direktyvą į nacionalinę teisę perkeliančiais teisės aktais, galėjo būti teikiami *Rights Commissioner* (specializuotam teismui), o ieškiniai, tiesiogiai pagrįsti direktyva (t. y. ieškiniai, kuriems pagrindas atsirado pasibaigus direktyvos perkėlimo terminui, bet Airijai dar neįvykdžius savo įsipareigojimų), turėjo būti pateikti *High Court*.

109. Savo sprendime Teisingumo Teismas iš pradžių konstatavo, kad ieškinys, pagrįstas direktyvą perkeliančio teisės akto pažeidimu, ir ieškinys, pagrįstas tiesiogiai direktyva, turi būti laikomi ta pačia teisinės gynybos priemone [41]. Kitaip tariant, nepaisant šio formaliai skirtingo teisinio pagrindo, abiem ieškiniais buvo siekiama apsaugoti tas pačias iš ES teisės kylančias teises [42].

110. Teisingumo Teismas taip pat nusprendė, kad tokiomis aplinkybėmis, kai Airijos teisės aktų leidėjas pasirinko suteikti specializuotiems teismams kompetenciją (nors ir neprivalomą) nagrinėti ieškinius, pagrįstus Direktyvą 1999/70 perkeliančiu teisės aktu, ir dėl jų priimti sprendimus, reikalavimas, kad ieškovai taip pat kreiptųsi į bendrosios kompetencijos teismą su atskiru ieškiniu, siekdami įgyvendinti tiesiogiai iš direktyvos kylančias teises, prieštarautų veiksmingumo principui. Tai ypač pasakytina apie atvejus, kai nacionalinio teismo vertinimu dėl tokio reikalavimo asmenims kiltų procesinių sunkumų, be kita ko, susijusių su bylinėjimosi išlaidomis, proceso trukme ir atstovavimo normomis, ir dėl to būtų ypač sunku pasinaudoti iš šios direktyvos kylančiomis teisėmis [43].

111. Šis Teisingumo Teismo sprendimas iš esmės patvirtina ir išplėtoja suformuotą jurisprudenciją dėl veiksmingumo principo taikymo. Teisingumo Teismui buvo nepriimtini procesiniai sunkumai, su kuriais susiduriama dėl būtinybės pareikšti atskirus ieškinius tais atvejais, kai teisės aktų leidėjas jurisdikciją nagrinėti ieškinį, pagrįstą direktyvą perkeliančiais nacionaliniais teisės aktais, suteikė specializuotam teismui, bet nagrinėti ieškinio, pagrįsto pačia direktyva, tokia įstaiga jau negalėjo.

38 2017 m. birželio 15 d. sprendimo 7.2–7.16 punktai.

39 2008 m. balandžio 15 d. Sprendimo *Impact*, C-268/06, EU:C:2008:223, 51 punktas.

40 1999 m. birželio 28 d. Tarybos direktyva 1999/70/EB dėl Europos profesinių sąjungų konfederacijos (ETUC), Europos pramonės ir darbdavių konfederacijų sąjungos (UNICE) ir Europos įmonių, kuriose dalyvauja valstybė, centro (CEEP) bendrojo susitarimo dėl darbo pagal terminuotas sutartis (OL L 175, 1999, p. 43; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 3 t., p. 368).

41 2008 m. balandžio 15 d. Sprendimo *Impact*, C-268/06, EU:C:2008:223, 50 punktas.

42 Generalinės advokatės J. Kokott išvados byloje *Impact*, C-268/06, EU:C:2008:2, 58 punktas.

43 2008 m. balandžio 15 d. Sprendimo *Impact*, C-268/06, EU:C:2008:223, 51 punktas.

112. Šį Teisingumo Teismo teiginį svarbu suprasti atsižvelgiant į jo kontekstą. Teiginys dėl procesinių sunkumų buvo suformuluotas konkrečiai nagrinėjant įpareigojimą pareikšti keletą ieškinių, siekiant įgyvendinti iš esmės tas pačias teises, kylančias iš ES teisės (bet susijusias su skirtingais laikotarpiais). Turint omenyje šį specifinį bylos *Impact* aspektą, man regis, būtų neteisinga Teisingumo Teismo *dictum* dėl veiksmingumo principo suprasti kaip bendrą nepritarimą bet kokiai jurisdikcijos taisyklei konkrečioje teisės srityje, pagal kurią jurisdikcija padalijama skirtingoms institucijoms, kuriose taikytinos procesinės normos nėra vienodai palankios ieškovams.

113. Iš tiesų, negalima pamiršti, kad Teisingumo Teismo jurisprudencijoje reikalaujama, kad nacionalinės procesinės normos *pernelyg* neapsunkintų iš ES teisės kylančių teisių įgyvendinimo. Joje *nereikalaujama*, kad visos bylos konkrečioje teisės srityje būtų sprendžiamos tuo pačiu būdu, vieno teismo ar institucijos, vadovaujantis ieškovui palankiausiomis procesinėmis normomis [44].

114. Kitaip nei byloje *Impact* nagrinėjamu atveju, Airijos įstatymų leidėjas nėra suteikęs WRC (pasirenkamosios) jurisdikcijos nagrinėti bylas, paprastai patenkančias į *High Court* jurisdikciją. Atvirkščiai – jurisdikcija yra aiškiai padalyta WRC ir *High Court*.

115. Iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme nagrinėjama byla yra susijusi su skundu dėl diskriminacijos, kylančios iš antrinės teisės aktu nustatyto amžiaus apribojimo. Per procesą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme nepateikta skundo dėl diskriminacijos, kuris patektų į WRC jurisdikciją. Tokiu atveju jurisdikcijos padalijimas WRC ir *High Court*, mano nuomone, nesuteikia pagrindo kritikai: pareiškėjams nėra jokio kito būdo, kaip tik kreiptis į *High Court*. Man atrodo, kad jurisdikcijos padalijimu bent jau užtikrinama, kad bylos, kuriose reikia netaikyti nacionalinės teisės, bus sprendžiamos veiksmingai, turint omenyje, kad tokiais atvejais pareiškėjams nereikia prieš tai kreiptis į WRC.

116. Be abejo, alternatyvaus būdo pareiškėjams, kurie mano, jog teisės aktu buvo pažeistos jų teisės, nebuvimas paaiškina, kodėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nenagrinėjo jurisdikcijos taisyklės remdamasis Teisingumo Teismo sprendimu *Impact*.

117. Vis dėlto nemanau, kad būtų neįmanoma įsivaizduoti situacijos, kai pareiškėjas skundą dėl diskriminacijos, pažeidžiančios Direktyvą 2000/78, pareiškia ne tik dėl teisės akto, *bet ir* dėl darbdavio veiksmų. Jei tokioje situacijoje WRC išsaugo jurisdikciją nagrinėti dalį tokio skundo, man regis, turi būti taikomi visi Teisingumo Teismo sprendimo *Impact* teiginiai. Tačiau jei *High Court* jurisdikcija ima viršų prieš WRC jurisdikciją, t. y. WRC neturi *jokios* jurisdikcijos (ir laikoma, kad išimtinę jurisdikciją nagrinėti visą skundą turi *High Court*), minėtas Teisingumo Teismo teiginys netenka prasmės.

118. Šį vertinimą turi atlikti ne Teisingumo Teismas: teisingai išaiškinti atitinkamas nacionalines taisykles dėl jurisdikcijos padalijimo WRC ir *High Court* tokiomis aplinkybėmis yra prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo užduotis.

119. Šiuo pagrindu darau išvadą, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama jurisdikcijos taisyklė, pagal kurią jurisdikcija konkrečiose bylose padalijama pagal įstatymus įsteigtai įstaigai ir bendrosios kompetencijos teismui (jis įsteigtas pagal Konstituciją), atsižvelgiant į pateikto skundo pobūdį, neprieštarauja ES teisei, jei dėl to paties skundo negalima jokia alternatyvi jurisdikcija.

44 Šiuo klausimu žr. 2015 m. vasario 12 d. Sprendimo *Baczó ir Vizsnyiczai*, C-567/13, EU:C:2015:88, 51 ir 52 punktus ir juose nurodytą jurisprudenciją.

IV. Išvada

120. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui į *Supreme Court* (Airija) pateiktą prejudicinį klausimą atsakyti taip:

Pagrindinėje byloje nagrinėjama jurisdikcijos taisyklė, pagal kurią jurisdikcija konkrečiose bylose padalijama pagal įstatymus įsteigtai įstaigai ir bendrosios kompetencijos teismui, atsižvelgiant į pateikto skundo pobūdį, neprieštarauja ES teisei, jei dėl to paties skundo negalima jokia alternatyvi jurisdikcija.